

Sygn. akt I ACa 367/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 października 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Roman Sugier (spr.)
Sędziowie :	SA Małgorzata Wołczańska SO del. Tomasz Tatarczyk
Protokolant :	Agnieszka Szymocha

po rozpoznaniu w dniu 3 października 2017 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa A. M. (1) i A. M. (2)

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 19 grudnia 2016 r., sygn. akt II C 380/16

- 1) zmienia zaskarżony wyrok w punktach 1., 3., 4., 6. i 7. w ten sposób, że powództwo oddala i nie obciąża powodów kosztami procesu;
- 2) nie obciąża powodów kosztami postępowania apelacyjnego.

SSO del. Tomasz Tatarczyk	SSA Roman Sugier	SSA Małgorzata Wołczańska
---------------------------	------------------	---------------------------

Sygn. akt I ACa 367/17

UZASADNIENIE

Powodowie A. M. (1) i A. M. (2) w pozwie skierowanym przeciwko (...) SA w W. domagali się zasądzenia od pozwanego na rzecz każdego z nich po 80.000 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 17 czerwca 2013 r. oraz zwrotu kosztów procesu.

Uzasadniając żądanie pozwu podali, że powódka w dniu 9 listopada 2005 r. w SPZOZ w Szpitalu (...) w J. urodziła dziecko.

Akcja powodowa rozwijała się wolno i na końcowym etapie lekarz wykonał niedozwolony zabieg K.. Dziecko urodziło się owinięte pępowiną, w ciężkim stanie z cechami zamartwicy.

Po dwóch dniach zmarło w następstwie obrażeń wewnętrznych, do których doszło w wyniku porodu naturalnego. Nieprawidłowości w przebiegu porodu, jak również odpowiedzialność pozwanego zostały wykazane w postępowaniu sądowym w sprawie o sygn. akt I C 643/08.

Z tego tytułu zostało na rzecz powódki zasądzone odszkodowanie.

Uzasadniając żądanie pozwu w niniejszej sprawie powodowie podali, że dochodzą zadośćuczynienia ze względu na naruszenie ich dobra osobistego w postaci prawa do pełnej rodziny, które utracili w wyniku śmierci ich syna K. M. z powodu przyczyn za które odpowiada szpital w którym miał miejsce poród.

Pozwany jest ubezpieczycielem odpowiedzialności cywilnej tego szpitala.

Pozwany wnosił o oddalenie powództwa zarzucając przedawnienie roszczenia, gdyż upłynęło już ponad trzy lata od zdarzenia wywołującego szkodę oraz od daty w której powodowie dowiedzieli się o szkodzie wyrządzonej czynem niedozwolonym oraz o osobie zobowiązanej do jej naprawienia. Ponadto pozwany podał, że w dacie wypłacenia powódce odszkodowania zasądzonego w sprawie o sygn. akt I C 643/08 nie obowiązywał jeszcze przepis art. 446 § 4 kc dotyczący zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej a obowiązywał przepis art. 446 § 3 kc oraz przepisy dotyczące ochrony dóbr osobistych o jakich mowa w pozwie (art. 24 kc i 448 kc), co uzasadnia twierdzenie, że we wspomnianej sprawie na rzecz powódki zasądzono także finansową rekompensatę za krzywdę związaną z utratą osoby bliskiej.

Pozwany podniósł nadto, mimo śmierci syna powodowie prowadzą normalne życie, śmierć syna nie spowodowała u nich zaburzeń w sferze psychicznej a w 2006 r. ponownie stali się rodzicami.

Wyrokiem z dnia 19 grudnia 2016 r. Sąd Okręgowy w Katowicach zasądził od pozwanego na rzecz powódki 80.000 złotych z odsetkami od dnia wyrokowania (pkt 1), oddalił powództwo powódki w pozostałej części (pkt 2), zasądził od pozwanego na rzecz powódki 7.217 złotych z tytułu zwrotu kosztów procesu (pkt 3), zasądził od pozwanego na rzecz powoda 80.000 złotych z odsetkami od dnia wyrokowania (pkt 4), oddalił powództwo powoda w pozostałej części (pkt 5), zasądził od pozwanego na rzecz powoda 7.217 złotych z tytułu zwrotu kosztów procesu (pkt 6) i nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Katowicach kwotę 8.000 złotych tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych (pkt 7).

Wyrok Sądu Okręgowego oparty został na następujących ustaleniach faktycznych.

Powodowie A. i A. M. (1) są małżeństwem. Powódka zaszła w ciążę. Jej przebieg był prawidłowy chociaż powódka w trakcie jej trwania dwukrotnie była hospitalizowana.

Dnia (...) roku powódka będąc w 39 tygodniu ciąży, w związku z odejściem wód płodowych, została przyjęta na oddział ginekologiczno-położniczy SP ZOZ Szpitala (...) w J.. Miało to miejsce o godzinie 3.40. Nie stwierdzono żadnych nieprawidłowości przebiegu akcji porodowej. Po kilku godzinach ze względu na brak regularnej akcji porodowej podano powódce lek wywołujący skurcze.

Do godziny 19.00 poród przebiegał prawidłowo. Dyżurujący lekarz M. O., wobec braku ku temu przesłanek medycznych nie wyraził zgody na poród z zastosowaniem cesarskiego cięcia.

Pełne rozwarcie nastąpiło o godzinie 20.00. Próby parcia okazały się nieskuteczne ze względu na zbyt słabą siłę skurczów.

Do godziny 21.00 tętno dziecka było prawidłowe. Po kolejnych skurczach wystąpiły późne deceleracje tętna. Dlatego lekarz M. O. zdecydował się zastosować ucisk brzucha powódki celem wypchnięcia dziecka z jej łona (tzw. chwyt Kistellera). Zabieg ten jest w Polsce niedozwolony. O godzinie 21.25 urodził się noworodek płci męskiej, owinięty jeden raz pępowiną. Ze względu na to, że był siny i nie płakał został poddany reanimacji.

Po umieszczeniu w inkubatorze stan dziecka z początkowych 2 punktów oceniono na 5, a następnie 8 punktów w skali Apgar. Noworodka przewieziono do Centrum (...) w S.. Był niewydolny krążeniowo i oddechowo. W stanie wstrząsu, z rozpoznaniem kwasicy metabolicznej, z uogólnioną sinicą obniżonym napięciem mięśniowym, brakiem reakcji na bodźce zewnętrzne.

Rozpoznano u niego zamartwicę okołoporodową, krwawił z przewodu pokarmowego. Mimo dwukrotnego przetoczenia krwi (...)o godzinie 6.10 nastąpił zgon dziecka.

Obrażenia, których doznało powstały w trakcie przebiegu porodu.

Powódka po dowiedzeniu się od męża o śmierci syna doznała szoku.

Miała myśli samobójcze. Była leczona lekami przeciwdepresyjnymi.

Powód aby móc opiekować się żoną na jakiś czas zrezygnował z pracy zawodowej. Dziecko zmarło w dniu urodzin powódki.

Powódka ponownie zaszła w ciążę i rok po śmierci syna urodziła córkę. W trakcie ciąży cały czas towarzyszyła jej obawa co do jej przebiegu i prawidłowości porodu.

Pamięć o śmierci syna stale obecna jest w życiu rodziny powodów.

Ze względu na przeciwwskazania medyczne powódka nie może ponownie zająć w ciążę. Przekreśliło to plany powodów aby posiadać dwoje dzieci.

W związku ze śmiercią syna powódka wytoczyła powództwo przeciwko SPZOZ Szpitalowi Miejskiemu w J. oraz (...) SA jako ubezpieczycielowi odpowiedzialności cywilnej tego szpitala o zapłatę odszkodowania za pogorszenie jej sytuacji życiowej w związku ze śmiercią dziecka.

Wyrokiem z dnia 20 lipca 2010 r. Sąd Okręgowy w Katowicach zasądził od pozwanych na rzecz powódki z tego tytułu 27.5888,70 złotych.

W toku tamtego postępowania Sąd Okręgowy, w oparciu o opinie biegłych, ustalił że wskutek braku na oddziale kleszczy oraz faktu, iż próżnociąg był stary, lekarz M. O. w odpowiednim momencie nie mógł przyspieszyć przebiegu porodu. Wykonany przez niego, niedozwolony w Polsce chwyt Kristellera, był wykonany zbyt późno, co spowodowało przedłużenie drugiej fazy powodu i niedotlenienie dziecka.

Sąd Okręgowy w sprawie o sygn. akt I C 643/08 uznał, że odpowiedzialność deliktowa za przebieg porodu, w tym za czas trwania poszczególnych jego etapów i dobrostanu dziecka ponosi pozwany szpital, a tym samym pozwany (...) SA.

Prowadzone przez Prokuraturę Rejonową w Jaworznie postępowanie w sprawie narażenia noworodka K. M. na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu zostało umorzone postanowieniem z dnia 4 czerwca 2010 roku wobec braku znamion czynu niedozwolonego.

Mając na względzie powyższe ustalenia faktyczne Sąd Okręgowy uznał, że powództwo główne zasługuje na uwzględnienie w całości.

Sąd nie uwzględnił podniesionego przez pozwanego zarzutu przedawniania roszczenia uznając, że w sytuacji gdy na oddziale położniczym na którym rodziła powódka nie było kleszczy a próżnościąg był niesprawny, należy uznać, iż miał miejsce błąd organizacyjny szpitala a skutki tego błędu wyczerpują znamiona czynu zabronionego.

Zaniedbanie w tym zakresie doprowadziło bowiem do zgonu dziecka. Zaniedbanie personelu odpowiedzialnego za zapewnienie sprzętu niezbędnego do pracy na oddziale położniczym jest ewidentne i jako stanowiące zbrodnię lub występki skutkuje dwudziestoletnim przedawnieniem roszczeń ze szkodą wynikającą z przestępstwa.

Sąd nie podzielił zarzutu pozwanego jakoby roszczenie zasądzone na rzecz powódki w sprawie o sygn. akt I C 643/08 obejmowało także zadośćuczynienie jakiego powódka dochodzi w niniejszej sprawie.

Wskazał na odmienny zakres przedmiotowy wcześniejszej sprawy oraz różne podstawy prawne dochodzonych roszczeń.

Mając na względzie przytoczone okoliczności faktyczne Sąd pierwszej instancji za zasadne uznał roszczenie powodów w zakresie dochodzonych zadośćuczynień wskazując jako podstawę prawną rozstrzygnięcia w tym zakresie przepisy art. 23 i 24 kc oraz art. 448 kc.

Sąd oddalił powództwo o zasądzenie odsetek za opóźnienie za okres poprzedzający dzień wyrokowania podając, że to w tej dacie wymagalne stało się roszczenie w wysokości uznanej za odpowiednie zadośćuczynienie.

Wyrok został zaskarżony apelacją w całości przez pozwanego.

Skarżący zarzucił:

naruszenie prawa materialnego, a to:

- art. 442¹ § 1 i 2 kodeksu cywilnego poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że w sprawie nie doszło do przedawnienia roszczeń objętych pozwem,

nadto

- art. 448 kodeksu cywilnego w zw. z art. 24 w zw z art. 446 § 3 kodeksu cywilnego poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i pominięcie w procesie miarkowania kwoty zadośćuczynienia zasądzonej na rzecz powódki A. M. (2) mimo faktu uprzedniego przyznania jej kwoty 25.000 zł tytułem stosownego odszkodowania,
- art. 2 § 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie z dnia 22 października 2015 r w zw. z art. 98 § 1 i 3 kodeksu postępowania cywilnego oraz art. 109 § 2 kodeksu postępowania cywilnego poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i przyznanie powodom kosztów zastępstwa procesowego w wysokości 2 x 7 200zł.

Powołując się na powyższe pozwany wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powodów na jego rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych.

Powodowie wnosili o oddalenie apelacji jako bezzasadnej i o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny w Katowicach zważył co następuje:

Apelacja pozwanego jest zasadna.

Nie do odparcia jest zarzut naruszenia przepisów art. 442¹ § 1 i 2 kc polegający na nieuwzględnieniu przez Sąd pierwszej instancji zasadnie podniesionego przez pozwanego zarzutu przedawnienia roszczenia dochodzonego przez powodów.

Pierwszy ze wspomnianych przepisów stanowi, że roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę.

W przypadku niniejszej sprawy chodzi o naprawienie szkody niemajątkowej w postaci krzywdy jakiej doznali powodowie w wyniku śmierci ich nowonarodzonego syna. Zdarzenie to miało miejsce 6 listopada 2005 roku.

Pozew został wniesiony do Sądu pierwszej instancji 18 maja 2016 roku a więc ponad dziesięć lat od śmierci dziecka, przy czym powodowie o szkodzie i zobowiązaniem do jej naprawienia wiedzieli co najmniej od 2009 roku kiedy to zapadł wyrok w sprawie I C 643/08, o czym świadczy powoływanie się w pozwie na orzeczenie w tamtej sprawie jako przesądzającego co do zasady odpowiedzialności pozwanego.

Należy podkreślić, że czym innym jest pojęcie „czynu niedozwolonego” w rozumieniu przepisu art. 442¹ § 1 kc a czym innym pojęcie zbrodni lub występku o jakich mowa w przepisie art. 442¹ § 2 kc, ogólnie określane mianem przestępstwa.

W przypadku szkód wynikających z przestępstwa roszczenie o ich naprawienie przedawnia się z upływem lat dwudziestu od dnia popełnienia przestępstwa bez względu na to, kiedy poszkodowany dowiedział się o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia.

Rozróżnienie to ma istotne znaczenie dla oceny trafności zaskarżonego wyroku. W razie ustalenia, że śmierć syna powodów wynika z przestępstwa ich roszczenie nie mogłoby być uznane za przedawnione, gdyż od 2005 roku nie upłynęło jeszcze dwadzieścia lat.

Z analizy akt sprawy I C 643/08 zdaje się wynikać, że powódka upatrywała czynu przestępczego w niewłaściwym przebiegu porodu zawnionym przez lekarza M. O., który nie zaordynował we właściwym czasie cesarskiego cięcia a następnie doprowadził do urodzenia się dziecka z obrażeniami przez zastosowanie niedozwolonego chwytu Kristellera.

Pierwsza z tez nie znalazła potwierdzenia w opiniach biegłych lekarzy wypowiadających się w ramach sprawy I C 643/08 czy w ramach postępowania prokuratorskiego, gdyż biegli podali, że brak było wskazań do zastosowania cięcia cesarskiego. Jednocześnie wskazali, że zamiast ryzykownego, zaniechanego w praktyce położniczej chwytu Kristellera, zalecanym było przyspieszenie narodzenia się dziecka przy pomocy kleszczy lub próżnościagu.

Lekarz prowadzący poród broniąc się przed stawianym mu zarzutem podawał, że zdecydował się na niedozwoloną metodę porodu, gdyż oddział położniczo-ginekologiczny na którym rodziła powódka nie był wyposażony w kleszcze a próżnościąg był stary.

Skutkiem tego było umorzenie postępowania karnego prowadzonego w sprawie śmierci syna powodów jak i postępowania dyscyplinarnego przeciwko temu lekarzowi.

Nie uwolniło to SP ZOZ Szpitala Miejskiego w J. od odpowiedzialności cywilnej w stosunku do powódki opartej na przepisie art. 446 § 3 kc.

Wyrok w tamtej sprawie oparty był na przyjęciu przez Sąd Okręgowy, że dla przypisania tej odpowiedzialności wystarczy wykazanie anonimowej winy organizacyjnej polegający na zastosowaniu niedozwolonej metody

wymuszania porodu, spowodowanej brakami sprzętowymi oraz duże prawdopodobieństwo między tymi niedozwolonymi czynami a śmiercią syna powodów.

Tego rodzaju dowodzenie oparte na błędach organizacyjnych anonimowych osób i wykazanie dużej dozy prawdopodobieństwa między nimi a szkodą jest aprobowane w orzecznictwie sądów o czym świadczą orzeczenia powoływane przez powodów w odpowiedzi na apelację.

W judykaturze utrwalony jest też pogląd, że w postępowaniu cywilnym dopuszczalne jest ustalenie, że szkoda wynika z przestępstwa mimo, że nie doszło do skazania jego sprawcy a nawet nie udało się go zindywidualizować. Niezbędne jest jednak wykazanie znamion przedmiotowych tego przestępstwa oraz to, że popełniła go osoba za którą odpowiada pozwany.

Zaskarżony wyrok oparty jest na stwierdzeniu Sądu Okręgowego, że przestępstwem takim był brak właściwego sprzętu na oddziale położniczo-ginekologicznym na którym rodziła powódka, skutkiem czego była śmierć syna powodów.

W ocenie Sądu Apelacyjnego zasadnie skarżący zarzuca, że w aktach sprawy brak jest dowodów pozwalających na przyjęcie, że śmierć syna powodów była skutkiem błędów organizacyjnych o charakterze przestępczym. O ile w postępowaniu cywilnym wystarczy wykazanie dużego prawdopodobieństwa między określonym zaniechaniem lub działaniem a szkodą o tyle brak jest podstaw do domniemania, że dane działanie lub zaniechanie jest przestępstwem o ile powstaje w uprawdopodobnionym związku przyczynowym ze śmiercią człowieka.

W aktach sprawy brak jest dowodów pozwalających na stanowcze stwierdzenie, że oddział szpitalny na którym rodziła powódka musiał być wyposażony w kleszcze ułatwiające poród skoro znajdował się tam próżnościąg, który zdaniem biegłych także mógł być zastosowany w tym przypadku.

Zawarte w motywach zaskarżonego wyroku stwierdzenie, że próżnościąg był niesprawny należy uznać za dowolne, gdyż lekarz prowadzący poród powoływał się jedynie na to, że był on „stary”, co skłoniło go do zastosowania tzw. chwytu Kristellera.

Słusznie pozwany zrzuca, że nie poczyniono żadnych ustaleń dla stwierdzenia dlaczego szpital nie był wyposażony zarówno w kleszcze jak i w próżnościąg. Mogło to mieć miejsce z przyczyn niezawinionych przez personel szpitala. Odmienne rozumowanie wyrażone w motywach zaskarżonego wyroku prowadziłoby do przypisania szpitalowi przestępstwa w każdym przypadku niepowodzenia w leczeniu, którego można uniknąć w razie lepszego wyposażenia w sprzęt medyczny.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy traktując je jako swoje własne za wyjątkiem wspomnianego zastrzeżenia, że dostępny w szpitalu próżnościąg był stary a nie niesprawny.

Nie znajduje jednak podstaw do przyjęcia, że wybór przez lekarza zastosowanej przez niego metody porodu był wynikiem przestępczego zaniechania personelu szpitala w zakresie zaopatrzenia w niezbędny sprzęt medyczny. W związku z podniesionym przez pozwanego zarzutem przedawnienia, ciężar dowodu w tym zakresie, zgodnie z art. 6 kc, obciążał powodów.

Dlatego ze względu na naruszenie przepisów art. 442¹ § 1 i 2 kc należało na mocy art. 386 § 1 kpc zmienić zaskarżony wyrok i oddalić powództwo ze względu na przedawnienie roszczenia.

Czyni to zbędnym odnoszenie się do pozostałych zarzutów apelacji.

O kosztach za obie instancje orzeczono na mocy art. 102 kpc.

Ze względu na traumę przeżytą przez powodów oraz skomplikowane okoliczności faktyczne dotyczące śmierci syna powodów sprzeczne z ogólnym poczuciem sprawiedliwości byłoby obciążanie ich kosztami procesu, które swą wysokością zbliżone byłyby do odszkodowania uzyskanego przez powódkę w ramach sprawy I C 643/08.

SSO del. Tomasz Tatarczyk	SSA Roman Sugier	SSA Małgorzata Wolczańska
---------------------------	------------------	---------------------------